
KRÓNIKA

FEBRUÁRI DÍJ VÉGEL LÁSZLÓNAK

Borislav Novaković Újvidék polgármestere 2004. február 1-jén ezekkel a szavakkal adta át Végel Lászlónak a Februári Díjat: Végel László polgártársunk esszéíró, kritikus, próza- és drámaíró – és mindenekfelett értelmiségi. Ez a fogalom kötelez, és mindenkitől, aki erre a szerepre szánja rá magát, megköveteli drámai valóságunk és kultúránk bonyolult ellentmondásainak és rejtélyeinek folytonos, fárasztó kutatását. Végel, akiről elmondhatom, hogy polemikus természetű személyiség, bármiféle konformizmus nélkül vizsgálja az életnek ezt a gyakran megkövesedett, alaktalan magmáját, nem kívülállóként, de nem is olyan íróként, aki hajlamos átengedni magát a kultúra nyilvános dogmáinak és az eleve elrendeltetésnek; a nézeteit pedig kettős meghatározottsága is befolyásolta: egyrészt a magyar kultúra és feltételezettség írója, ugyanakkor pedig olyan alkotó, aki a nyitottságát komplexusok és fenntartások nélkül építette bele ebbe a mi, egykor jugoszláv, most szerb és európai valóságunk egészébe. Ilyen szempontból Végel talán a legkifejezőbb példája az olyan írónak és értelmiséginek, akinek ezt a sokszoros megosztottságot, nemcsak az irodalomból és a beszéd, az írás s az értelem helyéről való gondolkodásból eredőt, hanem a kulturális mítoszokból és különbözőségekből származó megosztottságot is, kétségtelen vívódásokkal sikerült elvezetnie a szó méltóságáig, amelyet kritikus és nyílt szellemmel hirdet meg és alakít ki, tudatában annak, hogy az irodalom nem elefántcsonttorony, hanem olyan tér, amelyen egész sorsunkról van szó a politika, történelem, társadalom és kultúra sokféle arcával történő szembesülések során.

Végelnek ebben a fennmaradásunk mércéit kutató kalandjában Újvidék nem díszletként vagy színpadként szolgál regényírói és értelmiségi megpróbáltatásaihoz, hanem szerves, belső képe Végel alapvető világának; olyan város, amelyet az író nem a kulturális és érzéki felépítménynek, a megnyilvánuló közönynek vagy a rituális és jelképes pacifikációnak alárendelt helyszínként értelmez, hanem olyan helyként, amelynek a labirintusaiban kutat és alkot a sokrétű nyugtalanság és szenvedély, követelmény és vágyódás közepe, amelyekből felszabadul a demokrácia ethosza és a létezés nyílt értelme, a valóság és az illúzió ellentétes jeleneteivel szembesítve bennünket.

Újvidék olyan lényeges kulturális és társadalmi helyszín, amelyből Végel egy társadalmi, kulturális és politikai valóság keretében felépítette saját percepcióját, azt vallva, hogy az adott helyen való tartózkodás, a részvétel függ az egyén szellemétől, szenvedélyeitől és törekvéseitől, aki nem nyugszik bele az önelégültség és az értelmiségi konformizmus autista illúzióiba, hanem szembesül a tagadás és a kritikus elkötelezettségmélységeivel, s a fennmaradást azzal az egyfajta egyéni bátorságot elfogadó etikával arányosan alapozza meg, amely az értelmiségi értékes szerepét a mostani ellentmondásos időkben is értelmessé és lényegessé teszi, ilyennek őrzi meg kultúránk és korunk számára.

Mindezt, tisztelt hölgyeim és uraim, e rövid méltatás után örömmel adom át Újvidék város e nagy elismerését annak az alkotónak és értelmiséginek, akinek a nyílt szelleme és intellektuális felelősségérzete méltán váltja ki mély és nemes figyelmünket.

KARTAG Nándor fordítása

VÉGEL LÁSZLÓ KÖSZÖNŐBESZÉDE

Tisztelt Polgármester Úr!
Hölgyeim és Uraim!
Kedves Barátaim!

1956-ban érkeztem kerékpárral Újvidékre, hogy beiratkozzam az akkori magyar gimnáziumba. Azóta ezzel a várossal élek jóban és rosszban. Nem hagytam el legnehezebb napjaiban sem. Akkor is vele voltam, amikor szenvedett és nagy dilemmákkal vívódott. Mondhatom tehát, hogy nehéz volt vele, de még nehezebb lenne nélküle. Itt éltem át legnagyobb kudarcaimat, vereségeimet és sikereimet. Itt jártam ki az érzelmek iskoláját, itt kezdődött szellemi érlelődésem. Íróként itt tettem szert azokra a tapasztalatokra, amelyek által betekintést nyertem az emberi sorsokba, nem véletlen tehát, hogy majdnem minden regényem és fontosabb esszém erre a városra, ezekre a terekre, ezekre az utcákra utal. Ennek a városnak a pecsétjét hordom maga-

mon, amely néha fájdalmas, de mindig inspiráló. Munkásságomban Újvidék nemcsak egy tér, nemcsak egy toposz, nemcsak egy város, hanem egy írói otthon, még akkor is, amikor az otthontalanságról írok. Még akkor is ez az utolsó szalmaszálam, amikor hontalan lokálpatriótának, európai fattyúnak nevezem magam. S kálváriámban sohasem maradtam egyedül. Büszkén mondom, hogy Újvidéken volt kiktől tanulnom, példát vennem. Emberként és íróként sokat köszönhetek nagy újvidéki elődeimnek és kiváló újvidéki szellemi kortársaimnak, közülük sokan itt ülnek, és osztoznak örömeimben. Hála nekik és köszönet a városnak, amely ezzel a díjjal nyugtalan szellemű, örökké elégedetlen és perlekedő, írói képzeletével és mondataival vívódó fia vállára helyezte gondoskodó kezét. Köszönöm.

IN MEMORIAM

ELHUNYT LJUBOMIR DRAŠKIĆ – Január 25-én Belgrádban elhunyt Ljubomir Draškić színházi rendező, az Atelje 212 sokéves igazgatója, az Újvidéki Színház vendégrendezője. A szerbiai színháztársulatok jelentős alakját 67 éves korában érte a halál. Zágrábban született, majd a belgrádi Bölcsészettudományi Kar rendezői szakán diplomált 1962-ben. Az Atelje 212 színház alapításától kezdődően életében nagy szerepet játszott ez az intézmény, majd maga is nagy befolyással volt rá, hiszen igazgatósága idején kapott a színház önálló épületet, és a rendezők közül a legtöbb előadás az ő irányítása alatt készült. Az Újvidéki Színház társulatával öt előadást rendezett, közülük talán Mrozek Tangója maradt a legemlékezetesebb.

DÍJAK

VAJDASÁGI KITÜNTETETTEK BUDAPESTEN A MAGYAR KULTÚRA NAPJÁN – A magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Csokonai Vitéz Mihály-díjjal kitüntetettjei között van Krekity Olga szabadkai vers- és prózamonológus, aki a vajdasági versmondó generációk nevelése terén végzett munkájáért kapta a rangos elismerést.

Idén első alkalommal ítélték oda a Bibliotéka Emlékérem-díjat. Ezt az elismerést a zentai Hajnal Jenő a délvidéki magyar kulturális élet szervezése terén kifejtett tevékenységéért vehette át. A Magyar Kultúra Lovagja címmel kitüntetett 13 jeles személy között két vajdasági is van: Csáky S. Piroška (Újvidék) könyv- és sajtótörténész, aki a határon túli magyar irodalom fejlesztéséért kapta a rangot a Falvak Kultúrájáért Alapítványtól. Bada Johanna vajdasági származású, Budapesten élő népművelő pedig a határon túli magyar kulturális örökség ápolásáért részesült lovgai címben.

A Falvak Kultúrájáért Alapítvány a XXI. századi Béke Emlékoszlopa elismerést adományozta az aracsi Pusztatemplom megmentéséért alakult tordai egyesületnek.

A kulturális örökség megőrzéséért pedig a csantavéri általános iskola kapta meg az alapítvány Petőfi Sándor-szobrát.

NIN-DÍJ – A NIN-díjat, melyet az előző év legjobb regényéért ítélnék oda, idén a čačkai Vladan Matijević érdemelte ki Pisac izdaleka című művéért, melyet a Narodna knjiga kiadó adott ki. Vladan Matijević az ötvenedik író, aki ebben a jelentős elismerésben részesül, hiszen a díjat fél évszázaddal ezelőtt ítélték oda először. A hírt a Szent

Száva-napi könyvvásár megnyitóján jelentették be, majd január 29-én átadták a díjat. A zsűri elnöke Petar Pijanović volt, tagjai pedig Aleksandar Jerkov, Adrijana Marčetić, Dušan Marinković és Ivan Negrišorac.

ÚJVIDÉKI ELISMERÉSEK – Az újvidéki városi képviselő-testület a 2003. évi Februári Díjat Végel László írónak ítélte oda, Mikisz Theodorakisz görög zeneszerzőt pedig Újvidék díszpolgárává avatta. Mikisz Theodorakisz, a Zorba, a görög című balett zeneszerzője nyilvános fellépései során több ízben is az országunkat sújtó nehéz pillanatokban népünk mellett állt ki. Valamennyi szerzői jogát és szerzeményeit a Szerb Nemzeti Színháznak ajándékozta.

ÉLETFA DÍJ – Első alkalommal adták át a Magyar Kultúra Napja alkalmából Zentán a Művelődési Házban az Életfa Díjat, amelyet Nemes Fekete Edit keramikusművész alkotott meg. Az első Életfa Díjat Vitkayné Kovács Vera operaénekesnő, egyetemi tanár, Faragó Árpád színművész, Szabó Péter amatőr rendező és Varga Péter zeneszerző, főiskolai zenetanár, a Durindó és Gyöngyösbokréta fesztiválnácsának elnöke vehette át.

RENDEZVÉNYEK

SAVA BABIĆ-NAPOK ÚJVIDÉKEN – Sava Babić hetvenedik születésnapja alkalmából neves írónk, műfordítónk munkásságát bemutató sorozatot szervez az újvidéki Városi Könyvtár. Február folyamán keddenként és csütörtökönként megrendezésre kerülő műsoros összejöveteleken a Duna utcai könyvtár olvasótermében műfordításairól és azok alkotóiról Sava Babić tart beszámolót, az alkotásokból pedig neves színművészek előadásában hallhatunk részleteket. Az első esten Bányai János és

Miro Vuksanović méltatta Sava Babić munkásságát.

A MAGYAR KULTÚRA NAPJA VAJDASÁGBAN – A Magyar Kultúra Napja alkalmából a szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központban január 21-én Edes hazám, mit vétettem? címmel Kóka Rozália tartott előadást a bukovinai székelekről.

A vajdasági központi ünnepséget január 22-én Zentán rendezték meg. Délelőtt a zentai Alkotóházban tartották meg az Anyanyelvi Konferencia és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség közös szakmai találkozóját Magyar intézetek a Kárpát-medencében címmel. A Művelődési Ház kiállítási termében Sinkovits Péter zentai költő-újságíró megnyitotta Szabó Barnabás budapesti fotóriporter A Felvidék Pozsonytól Kassáig című fényképkiallítását, a színház előcsarnokában pedig a Vajdasági Szép Magyar Könyv 2003 című kiállítás volt megtekinthető.

Az esti ünnepségen köszöntőt mondott Dudás Károly író, a VMMSZ elnöke. Díszvendég Komlós Attila, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága Anyanyelvi Konferenciájának ügyvezető elnöke volt. A műsorban közreműködött a zentai Musica Pannonica női kamarakórus Juniku Ildikó vezetésével, Káló Béla és Szőke Attila, a szabadkai Népszínház magyar társulatának színművészei, az óbceci A Prima Vista együttes, továbbá a topolyai Kodály Zoltán Magyar Művelődési Központ Cirkalom táncegyüttese.

HATÁRON TÚLIAK ÖSSZMŰVÉSZETI FESZTIVÁLJA – A Felvidékről, Vajdaságból, Erdélyből és Kárpátaljáról érkeztek művészek: filmesek, írók, muzsikuskok, képzőművészek Győrbe, s mutatkoztak be január 20-ától a hónap végéig megtartott határon túli összművészeti fesztiválon. A törekvés az volt, hogy minél több

művészeti ág képviselői bemutatkozhasznának a fesztiválon. A fesztivál nyitányaként kiállítások nyíltak Papp József erdélyi keramikus, Bálint Zsigmond erdélyi fotóművész, Révész Róbert vajdasági fotóművész és Mezei Erzsébet vajdasági grafikusművész munkáiból. A továbbiakban vajdasági alkotásokat láthattak a kisfilmek kedvelői Iván Attila és Tolnai Szabolcs rendezésében. A további rendezvényekkel a szervezők arra törekedtek, hogy létrehozzák a határon túli művészek találkozájának nyári változatát, amely lehetőséget adna a határon túliaknak az anyaországban tevékenykedő alkotókkal való együttműködésre.

ÚJVIDÉK VÁROS NAPJA – Újvidék napjáról, február 1-jéről idén is gazdag programmal emlékeztek meg a városban. Az Újvidéki Magyar Művelődési és Művészeti Központ szervezésében január 30-án tartották azt meg az Újvidéki Színházban.

A rendezvény Ifjú Gábor fotókiállításának megnyitójával kezdődött. A tárlatot s egyben az ünnepi műsort Bunyik Zoltán tartományi oktatási és művelődési titkár nyitotta meg. Az ünnepi műsorban Erős Ervin előadta Szabó Palócz Attila Város című mezenévelt versét. Az Újvidéken a 19. században megalakult első színtársulatról Káich Katalin tartott beszámolót. Elhangzott Ózer Ágnes Újvidék építészetéről szóló írása. Tolnai Ottó Ébenlibikókat című versét Bordás Szilárd tolmácsolta. Domonkos István újvidéki ihletésű versét Orovec Krisztina mondta el. Fellépett a Petőfi Sándor MME vegyes kórusa Bordás Mária vezényletével, Guzsvány Izabella, akit Tamara Jovičević kísért zongorán, az újvidéki Isidor Bajić zeneiskola vonószenekara Zima Csaba vezetésével, a Művészeti Akadémia kvartettje (Nagy Árpád, Boldizsár Csaba, Zoran Bogdanović és Klemm Katalin).

Ezt követte az Újvidéki Magyar Művelődési és Művészeti Központ Kis Színházának Szalonspicc című zenés előadása. A darab szereplői Vitkay Kucsra Ágota, Figura Terézia, Kőrösi István és Magyar Attila.

SZÍNHÁZ

HARMADÉVES AKADÉMISTÁK – Az újvidéki Művészeti Akadémia harmadéves színészhallgatói mutakoztak be január 19-én az Újvidéki Színház kistermében. Osztályvezető tanáruk, László Sándor és asszisztense, Nagypál Gábor Line Knutzon Közleg az idő című darabját választotta feladatul. Szereplők: Huszta Dániel, Elor Emina, Molnár Róbert, Ferenc Ágota, Varga Tamás, Pongó Gábor.

HARMINCÉVES AZ ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ – Január 26-a és január 31-e között ötnapos rendezvénysorozattal ünnepelte meg az Újvidéki Színház fennállásának harmincadik évfordulóját.

Január 26-án vetítések formájában idézték fel a kiváló erdélyi rendező, Harag György Csehov-trilógiáját, melyet az Újvidéki Színház kiváló együttesével vitt színre. Megnézhettük a Három nővér című előadást, a Cseresznyéskertet, meg a Ványa bácsi című előadást. A vetítéseket kerekasztal-beszélgetés követte az Újvidéki Színházról. A szakmai beszélgetés koordinátora Franyó Zsuzsanna volt. A kerekasztal résztvevője volt még Bordás Győző, Darvay Nagy Adrienn, Faragó Árpád, Gerold László, Gobby Fehér Gyula, Hernyák György, Svetislav Jovanov, Vlada Kopić, Kovács Frigyes, Ladik Katalin, L'uboslav Majera, Nánay István, Darinka Nikolić, Miroslav Radonjić, Szűcs Katalin és Végel László. Másnap bemutatták Franyó Zsuzsanna teatrológus Az Újvidéki Színház harminc éve és Gerold László Léthuzatban című színikritikákat tartalmazó könyvét.

A könyvbemutató után a kisteremben Hommage à Harag György címmel performance-t mutattak be. Fellépett Mezei Kinga, Szorcsik Kriszta, Puskás Zoltán, Nagypál Gábor és Balázs Áron.

A jubileum napján, január 27-én ismét vetítések voltak, ekkor Molnár Ferenc darabjaiból készült előadások kerültek sorra: bemutatták a Liliomot, melyet Babarczy László rendezett, majd a Játék a kastélyban című előadást, melyet Ljubomir Draškić rendezett. Ugyanitt nyílt meg Gavriilo Grujić színházi fotóinak kiállítása.

Este megtartották Örkény István Macskajáték című művének előbemutatóját, melyet László Sándor rendezésében vitt színre a jubiláló társulat.

Január 28-án a szabadkai Népszínház magyar társulata Eugen Ionesco A kopasz énekesnő című alkotását vitte színre Keszég László rendezésében.

Január 29-én a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház vendégszerepelt a Még egy korShow S.Ö.R. című előadásával Mess Attila rendezésében.

Január 31-én zárult a jubileumi program, az Újvidéki Színház társulatának bemutatójával. Örkény István Macskajátékát László Sándor rendezte.

AZ IGAZI ÉGSZÍNKÉK – Január 28-án mutatták be a szabadkai Gyermekszínházban Balázs Béla Az igazi égszínkék című előadását Vajda Tibor rendezésében. Az előadás díszlet- és bábterveit Janovics

Erika tervezte, a rendezőasszisztens Kocsis Endre. Vajda Tibor a szerepeket Fridrik Gertrúdra, Gál Elvirára, Vörös Imeldára, Szűcs Hajnalkára, Kocsis Endrére és Gregus Zalanra osztotta.

KIÁLLÍTÁS

SZILÁGYI GÁBOR KIÁLLÍTÁSA ÚJVIDÉKEN – Január 21-én megnyílt Újvidéken, a Vajdasági Múzeum termében Szilágyi Gábor (Szabadka) képzőművész kiállítása, melyet Olga Šram művészettörténész nyitott meg. A kiállítás válogatást ad a szabadkai Képzőművészeti Találkozó és a művész fél évszázados alkotói munkásságának anyagából.

FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS – A Vajdasági Fotó-, Video- és Filmegyesület galériájában február 1-jén fénykéпкиállítás nyílt azokból a díjazott alkotásokból, melyek az Újvidék és az újvidékiek című pályázatra érkeztek. A kiállításra 40 művész 163 munkáját küldte el, melyből Jovan Vajdl 32 szerző 103 alkotását válogatta ki. A pályázaton a képsor kategóriában Dušan Živkić az első díjat, Željko Škrbić a második, Ispanovics József pedig a harmadik díjat érdemelte ki, míg az egyes kép kategóriájában Borivoj Mirosavljevićnak az első, Stevan Lazukićnak a második, Aleksandar Čulénak pedig a harmadik díjat ítélték oda. A zsűri a kiállítás megnyitóján oklevelet adományozott a sikeresebb résztvevőknek.

SMIT Edit összeállítása